

Niet begrijpen, maar ervaren staat centraal ZINTUIGLIJKE VERHALEN VOOR MENSEN MET EVMB

Multi Sensory Story Telling is een voorleesmethode die ondersteund wordt door zintuiglijke (sensorische) stimuli. Een voorleesboek wordt specifiek voor één cliënt gemaakt. Annet ten Brug van de Rijksuniversiteit Groningen, basiseenheid Orthopedagogiek, doet onderzoek naar de effectiviteit van deze verhalen en vertelt hierover tijdens een Masterclass op 3 december 2009, georganiseerd door de expertisegroep EVMB van Carante Groep.

“Verhalen vertellen is een deel van onze cultuur en een vorm van cultuuroverdracht,” vertelt Annet ten Brug. “Het heeft een sociaal aspect doordat verhalen uitnodigen tot herkenning, spiegelen en reflecteren. En een cognitieve functie, zoals het uitbreiden van de woordenschat. Verhalen wekken de verbeelding op en door het voorlezen wordt de relatie tussen kind en verteller versterkt. En niet te vergeten: het verschaft plezier. Ook mensen met ernstige meervoudige beperkingen kunnen hiervan genieten. Maar dan moeten er wel zintuiglijke elementen in het verhaal zitten.” Met dit gegeven ging Morag Watson, onderzoeker aan de University of Dundee, aan de slag. Hieruit ontstond ‘multi sensory story telling’. Daarbij gaat het niet zozeer om het snappen van de inhoud van het verhaal, maar het opdoen van ervaringen, om de relatie met de voorlezer en de interactie.

Leren

Annet: “Eerst iets over leren bij mensen met EVMB. Dit gebeurt vooral door gewenning (door iets iedere keer op dezelfde manier aan te bieden), observatie en imitatie, associaties en samenhang tussen gedrag en effect (bijvoorbeeld: een knop induwen met als gevolg: geluid). Hiermee kun je dus rekening houden bij het maken van een voorleesverhaal voor hen. Daarbij moet je uiteraard communicatieve, motorische en zintuiglijke beperkingen niet uit het oog verliezen.”

Interesses

“De verhalen zijn gepersonaliseerd zodat ze aansprekend zijn en iets over de cliënt zelf vertellen, ingaan op zijn interesses en voorkeuren. Maar: iedereen heeft zijn eigen idee over waar de interesses van een bepaalde cliënt liggen. Dus daarover moet je in gesprek gaan met ouders, therapeuten, begeleiders; iedereen draagt zijn ideeën aan.”

Herkenbaar

“Het verhaal is kort: 4 tot 6 minuten. De taal is aangepast aan de mogelijkheden en voorkeuren van de cliënt, door bijvoorbeeld de naam van de cliënt te gebruiken of woorden die iemand wel eens zegt. Het is herkenbaar en door herhaling. Herkenbaarheid wordt vergroot door het iedere keer op exact dezelfde manier te vertellen. Het verhaal heeft ook een duidelijk einde.”

Voorbeeld van een verhaal met verwijzer

Het boek zit in een doos. Op de doos zit een verwijzer: een object dat verwijst naar: ‘verhaal voorlezen over...’ De verwijzer functioneert op die manier als kaft van het boek. “Gebruik bij voorkeur geen verwijzers die je al gebruikt voor andere situaties. Het verhaal is zo opgebouwd dat het mogelijk is om delen eruit te kiezen. De pagina’s zijn wit, zodat cliënten makkelijk kunnen focussen op de stimuli die aangeboden worden. In totaal telt het 6 tot 8 platen. De stimuli kun je van het blad afnemen om het aan te

bieden aan de cliënt. De stimulus bied je aan op de plaat. Die laat je zien en daarna neem je hem er eventueel af. Óf alle stimuli eraf gehaald moeten kunnen worden, hangt af van het soort stimulus: is het licht of auditief, dan hoeft het niet persé. Moet eraan gevoeld kunnen worden, dan uiteraard wel.”

Herhalen

“Bij iedere plaat horen één of twee korte en bondige zinnen die direct gerelateerd zijn aan het voorwerp. Je gebruikt voorwerpen die goed in het verhaal in te passen zijn. De voorlezer is goed voorbereid op het verhaal en de voorwerpen. Hij gebruikt altijd dezelfde structuur en dezelfde woorden, ook als de cliënt niet direct reageert. Dan wel de zin nog een keer herhalen, maar niet gaan proberen op een andere manier de aandacht te trekken. Intonatie, stemvolume en sfeer

zijn aandachtspunten. En heel belangrijk: bij het voorlezen neem je de tijd.”

Onderzoek

Annet heeft dertig gepersonaliseerde boeken laten maken voor cliënten. Deze wil ze gebruiken om de effecten van deze vorm van voorlezen te onderzoeken. De vragen waarop ze antwoord wil:

- Wat voor verhalen worden er voorgelezen en op basis waarvan worden de keuzes voor deze verhalen gemaakt?
- heeft het voorlezen invloed op de mate van welbevinden en betrokkenheid van de cliënt?
- Wat is de beste manier om de verhalen aan te bieden?

Voorbeelden van multi-sensorische verhalen

vind je op: <http://www.bagbooks.org>

Kijk bij: *products*

Tekst door Max Paumen, december 2009